

Прогноз

фітосанітарного стану та рекомендації щодо захисту сільськогосподарських рослин в господарствах Запорізької області весною 2024 року

Захист сільськогосподарських рослин від шкідливих організмів став обов'язковим елементом технологій інтенсивного землеробства. Своєчасне використання засобів захисту рослин від шкідників, хвороб і бур'янів зменшує, подекуди на 30% і більше, втрати врожаю, підвищує його якість.

Заходи захисту рослин планують на підставі прогнозів поширення і економічного порогу шкодочинності.

Враховуючи погодні умови, які були восени 2023 та зимою 2024 років, можна стверджувати, що перезимівля усього комплексу шкідливих організмів пройшла задовільно. Отже, у березні – травні поточного року слід чекати значного розвитку комплексу фітофагів.

БАГАТОЇДНІ ШКІДНИКИ

В посівах озимини в першій декаді квітня очікується відновлення живлення гусениць четвертого і п'ятого віків **підгризаючих совок** – переважно озимої та окличної. Як і минулого року, наявна щільність личинок не дає підстави для прогнозування масового розвитку фітофагів. За попередніми даними, у верхньому

шарі ґрунту на озимій пшениці налічується 0,5 екз/м² личинок. У травні, через 15-24 днів після заляльковування, розпочнеться літ метеликів совок.

Личинки чорнишів і коваликів, хрущів, хлібних жуків підніматимуться у верхні шари ґрунту та пошкоджуватимуть різні сільськогосподарські культури. Подальший розвиток ґрунтоживучих шкідників буде залежати від агрокліматичних умов та комплексу робіт з захисту рослин.

За теплої, помірно вологої погоди та достатньої зволоженості ґрунту залишається ймовірність з'явлення осередків підвищеної шкідливості **дротяників**.

За посушливих умов зростатиме чисельність та шкідливість несправжніх дротяників. Личинки хрущів, насамперед старших віків, посилено харчуються, шкодитимуть на полях, межуючих з багаторічними насадженнями – лісосмугами, які є основним джерелом накопичення і розповсюдження хрущів.

Чисельність ґрунтоживучих шкідників надійно контролюють агротехнічні прийоми – дотримання сівозміни, луцення стерні, зяблева оранка, сівба в оптимальні строки, внесення добрив, міжрядні обробки, знищення бур'янів. Поля із значною чисельністю шкідників необхідно відводити під посіви бобових, проса чи під чорний пар. Ці культури та чорний пар погіршують умови живлення та розвитку шкідників, насамперед, за багаторазової культивуації засмічених пирієм. Ефективно обмежує чисельність шкідників міжрядний обробіток просапних культур, якщо він співпадає з найвразливішими стадіями розвитку (яйця, личинки та лялечки).

Перед сівбою просапних культур слід обов'язково провести весняні ґрунтові контрольні обстеження для встановлення щільності личинок шкідників, так за чисельності 3-10 екз/м² сівбу проводити протруєним насінням інсектицидами.

Проти ґрунтоживучих шкідників насіння соняшнику, кукурудзи обробляють Гаучо 70 WS, з.п., Круїзером 350 FS, т.к.с., Круїзером 600 FS, т.к.с та іншими інсектицидами.

Для захисту розсади овочевих культур від ґрунтових шкідників корені рослин перед садінням у відкритий ґрунту замочують у суспензії Актари, в.г., 1,5 г/л води на 250 рослин при температурі 18-23°C та експозиції 1,5-2 години. В лунки (рядки) під час сівби та посадки в ґрунт капусти, томатів, картоплі вносять 10-12 кг/га Форсу 1,5 G.

В разі дуже високої чисельності (20 і більше екз/м²) дротяників і несправжніх дротяників за 2-3 тижні до сівби кукурудзи або висадки розсади овочевих рекомендуються припадні посіви насінням вівса та жита, обробленим інсектицидами, за норми висіву 20-25 кг/га.

Піщаний мідляк, вихід з місць зимівлі відбувається в середині березня. В квітні жуки продовжуватимуть заселення посівів різних культур. За теплої, помірно-посушливої погоди можуть утворюватися осередки зростання чисельності мідляка. За появи в посівах 2 жуків/м² ефективні обробки баковими сумішами фосфорорганічних та піретроїдних інсектицидів.

ШКІДНИКИ ТА ХВОРОБИ ЗЕРНОВИХ, ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР ТА БАГАТОРІЧНИХ ТРАВ

У третій декаді березня очікується відновлення шкочинності личинок **хлібного туруна** на посівах озимої пшениці, саме на цей час прогнозується перехід середньодобової температури через +5°C. Особливу увагу слід зосередити на озимині, що посіяна по стерньових попередниках. В господарствах Запорізького району слід очікувати виникнення осередків з чисельністю личинок хлібного туруна вищою за ЕПШ (2-3 екз/м²).

За наявності більше 3-4 екз/м² личинок проводять вибіркові обприскування Альфагардом 100, к.е. (0,1-0,15 л/га), Данадимом Мікс, к.е. (1,0 л/га), Дурсбаном, 480, к.е. (1,0-1,5л/га), Нурелом Д, к.е. (0,75-1,0 л/га), Пірінексом, к.е. (1,2 л/га), Пірінексом супер, к.е.(1,0 л/га), Суперкілом 440, к.е. (0,7 л/га), Фостраном, к.е. (1,5 л/га), Шаманом, к.е. (1,0 л/га), іншими препаратами відповідно до *ПЕРЕЛІКУ ПЕСТИЦИДІВ І АГРОХІМІКАТІВ, ДОЗВОЛЕНИХ ДО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇН* (далі-Перелік).

Хлібні клопи – шкідлива черепашка, гостроголовий, інші за температури лісової підстилки +17°C виходитимуть з місць зимівлі, а за стійкої теплої погоди і середньодобових температур +12-14, максимально + 18-20°C (збігається з розпусканням бруньок на тополі й кленові) перелітатимуть на озимину. Переліт шкідника, зазвичай на відстань 10-15 км, інколи на рівних площах і до 50 км, може тривати більше 20 днів.

Навесні живлення клопів стримує ріст стебла, викликає пожовтіння та відмирання центрального листка. Пошкодження на початку виходу рослин у трубку, спричинятимуть загибель центрального стебла, перед колосінням – білоколосисть і недорозвиненість зерна. За наявності 2-4 перезимуваних клопів посіви слід захищати шляхом вибіркового обприскування Актарою 25WG, в.г (0,1-0,14 кг/га), Альфагардом 100, к.е. (0,1-0,15 л/га), Альтексом, к.е.(0,1-0,15 л/га), Блискавкою, к.е. (0,10-0,15 л/га), Бі-58 новим, к.е. (1,5 л/га), Вантексом, М к.с. (0,06-0,07) л/га, Данадимом стабільним, к.е. (1,0-1,5 л/га), Децисом Профі 25 WG, в.г. (0,04 кг/га), Енжіо 247SC, к.у. (0,18 л/га), Нурелом Д, к.е. (0,75-1 л/га), Карате Зеоном 050 CS, мк.с. (0,15 л/га), іншими.

Повсюди озимину та сходи ярого ячменю заселятимуть **хлібні блішки**, які за сухої і жаркої погоди можуть завдати посівам великої шкоди, насамперед у крайових смугах. За помірно вологої погоди можливе наростання чисельності стеблових блішок (велика, мала), пошкодження якими призводить до пожовтіння, а іноді й до загибелі рослин.

Хлібні п'явиці, попелиці за теплої, помірно вологої погоди повсюди, в разі несвоєчасного обробітку посівів інсектицидами, пошкоджуватимуть рослини озимих і ярих зернових культур.

Злакові мухи (шведська, гессенська, озима, опоміза пшенична) деякий час продовжуватимуть розвиватись в посівах і заляльковуватимуться. Літ шведської мухи проходить в квітні (орієнтовно збігається з початком цвітіння ранніх сортів яблуні), гессенська вилітатиме під час виходу озимих в трубку. Мухи весняного покоління відкладатимуть яйця переважно на ярих - пшениці і ячмені, сходи яких від цього відставатимуть у рості, набуваючи темнішого кольору листків та великої кількості бокових стебел. Триватиме відродження і пошкодження стебел озимої пшениці опомізою та озимою мухами.

За чисельності в посівах ярих зернових смугастої хлібної блішки більше 30-50 екз/м², п'явиці 10-30 екз/м², шведської мухи 40-50 екз/100 помахів сачком, в разі заселення попелицею 50% стебел озимих по 10 екз/стебло, здійснюють крайове або суцільне обприскування посівів Альфагардом 100, к.е. (0,1-0,15 л/га), Бі-58 новим,

к.е. (1,5 л/га), Бореем, к.с. (0,12-0,14 л/га), Данадимом Мікс, к.е. (1,0 л/га), Децисом Профі 25 WG, в.г. (0,04 кг/га), Децисом f-Люкс25 ЕС, к.е. (0,20 -0,25л/га), Карате Зеоном 050 CS, мк.с. (0,15 л/га), Карате 050 ЕС, к.е. (0,2 л/га), іншими.

Повсюдно в посівах зернових колосових розвиватимуться борошниста роса, септоріоз, бура листкова іржа, кореневі гнилі, гельмінтоспоріоз, інтенсивність яких визначатиметься, як уже зазначалося, перебігом погодно-кліматичних умов в поєднанні з фітосанітарними та агротехнологічними особливостями конкретного поля.

Догляд за рослинами повинен включати агротехнічні заходи, направлені на максимальне підвищення стійкості рослин до захворювання. Вони передбачають створення підвищеного рівня забезпеченості рослин фосфором і калієм, уникання надмірних доз азоту, позакореневі підживлення в фазі кущення і молочної стиглості мікроелементами заліза, цинку, натрію, марганця, кобальту, барію.

На площах багаторічних трав продовжуватимуть вихід з місць зимівлі різноманітні види клопів (бурякового, польового, люцернового, інших) та довгоносиків (люцернового листового, бульбочкового, південного сірого, великого конюшинового), які загрожуватимуть сходам та молодим рослинам весняних посівів люцерни, еспарцету.

Сходи гороху заселятимуть бульбочкові довгоносики. Особливо небезпечними вони будуть в суху спекотну погоду, насамперед у південних районах області.

За виявлення в багаторічних травах 10-15 екз/м² бульбочкових довгоносиків рослини необхідно захищати Арріво 25%, к.е. (0,24л/га), насінневі посіви - Актелліком 500 ЕС, к.е. (1,0-1,5 л/га), іншими препаратами згідно Переліку. Посіви гороху за аналогічного ЕПШ обприскують Блискавкою, к.е. (0,15-0,16 л/га), Карате 050 ЕС, к.е. (0,1-0,125 л/га, Коннектом 112,5 SC, к.с. (0,4-0,5) л/га, та іншими дозволеними препаратами.

Насіння сої проти бактеріозів, пероноспорозу, церкоспорозу, септоріозу, аскохітозу та інших хвороб необхідно обов'язково протруювати препаратами відповідно до *Переліку*, а вдень сівби провести інокуляцію симбіотичними азотфіксуючими бактеріями з одночасною обробкою борними та молібденовими мікродобривами (по 50 г на гектарну норму насіння).

ТЕХНІЧНІ КУЛЬТУРИ

На початку вегетації посівів соняшнику небезпечними для рослин можуть бути личинки чорнишів і коваликів, чорний та сірий буряковий, сірий південний довгоносики та гусениці підгризаючих совок. За перевищення ЕПШ жуків понад 2 екз/м², їх знешкоджують дозволеними інсектицидами. Краще використовувати суміші фосфорорганічних і піретроїдних препаратів.

У фазу стеблуння-бутонізації за сухої теплої погоди посіви озимого та ярого ріпаку пошкоджуватимуть **капустяні блішки**, заселятимуть **ріпаковий квіткоїд**, **прихованохоботники**. В разі надмірної вологості, понижених температур рослини можуть хворіти бактеріозом, фомозом, альтернاریозом, несправжньою борошнистою россою, а сходи ярого – чорною ніжкою.

Для оздоровлення посівів застосовують Аканто плюс 28, к.с. (0,8 - 1,0 л/га), Альтерно, к.е. (0,5-1,0 л/га), Альетт*80 WP, з.п. (1,2-1,8 кг/га), Амістар Екстра 280 SC, к.с. (0,75-1,0 л/га), Евіто Т, к.с. (0,5-1,0 л/га), Ридоміл Голд МЦ 68 WG, в.г. (2,5 кг/га), Карамба, в.р. (0,75-1,25 л/га), Кустодія, к.с. (1,0-1,2 л/га), Піктор, к.с. (0,5 л/га), Супрім, ЕВ, 1,0-1,5 л/га, Ютака, с.е. (1,0-1,4 л/га), інші.

Шкідливість капустяних блішок (ЕПШ 5 екз/м², за сухої погоди і t > +15°C) обмежують Альфагардом 100, к.е. (0,1-0,15 л/га), Децисом f-Люкс 25 ЕС, к.е. (0,25-0,5 л/га), Пірінексом Супер, к.е. (0,4-0,75 л/га), Фастаком*, к.е. (0,10-0,15) л/га, Цезарем, к.е., (0,125-0,15 л/га). Проти стеблового та насінневого прихованохоботників (ЕПШ 1-2 жуки/на 40 рослин за t повітря > +12°C), ріпакового квіткоїда застосовують Децис Профі 25WG, в.г. (0,07 л/га), Децис f-Люкс 25ЕС, к.е. (0,25-0,5 л/га), Каліпсо 480 SC, к.с. (0,2 л/га), Моспілан, в.п. (0,1-0,12 кг/га), Маврік, е.в. (0,2-0,3 л/га), Нурелл Д, к.е. (0,5-0,6 л/га), Пірінекс Супер, к.е. (0,4-0,75 л/га), Протеус 110 OD, м.д. (0,5-0,75 л/га), Фастак*, к.е. (0,10-0,15 л/га).

**забороняється використовувати соломку на корм тваринам, олію в харчових цілях.*

ШКІДНИКИ ТА ХВОРОБИ ПЛОДОВОГО САДУ

Розвиток основних шкідників та хвороб багаторічних насаджень буде відбуватися на рівні минулих років. Основними резерваціями листогризувачів шкідників залишаються присадибні ділянки, лісосмути, подекуди промислові насадження.

Навесні на яблуні найбільш чисельними і шкодочинними будуть **садові довгоносики: сірий бруньковий і яблуневий квіткоїд**. З встановленням

температури повітря вище +10°C першими з місць зимівлі, в фазу набухання бруньок, виходитимуть сірий брунькоїд та яблуневий квіткоїд.

Садові довгоносики будуть основними шкідниками яблунь в ранньо-весняний період 2024 року. Проведення обробки саду інсектицидами в фенофазу «до цвітіння» буде достатньо для знищення цих шкідників.

Дуже небезпечним шкідником, в умовах області, є **розанова листовійка**. Гусениці відроджуються за середньодобової температури повітря 12°C, після розпускання бруньок і пошкоджують листя, бутони, квітки.

За сприятливих умов перезимівлі в 2023 - 2024 році очікується, що шкодочинність **яблуневої плодожерки** лишиться на рівні 1-3% за умов виконання захисних заходів. Зимуючий запас шкідника становить 1,5-2,1, максимально 3,5-7 гусениць на дерево, що на рівні минулорічних показників. Таким чином, практично повсюдно, запас шкідника достатній для нанесення відчутної шкоди у 2024 році. Загрозу шкідник створюватиме повсюдно.

Проти шкідників саду застосовують: Альтекс, к.е.(0,1-0,15 л/га), Актара, в.г. (0,14 кг/га), Каліпсо 480 SC, к.с. (0,2-0,3 л/га) та інші.

Плоди кісточкових культур пошкоджуватиме **вишнева муха**. Аналіз даних поширення та зимуючого запасу шкідника свідчить про те, що практично по всіх зонах вирощування черешні та вишні чисельність його залишається вища порогу шкідливості і становить 1-4 пуп./м² (ЕПШ 1,0 пуп./м²). У 2024 році слід очікувати активний розвиток шкідника скрізь у зонах вирощування вишні та черешні.

Першочерговим заходом захисту врожаю 2024 року буде обприскування дерев в період льоту мухи, що співпадає з початком цвітіння білої акації. За перевищення ЕПШ слід застосовувати інсектициди: Актеллік 500 ЕС, к.е. (0,8-1,32 л/га) та інші, враховуючи, що муха найбільше пошкоджує середні та пізні сорти вишень та черешень.

Із хвороб значної шкоди зернятковим культурам завдаватиме: **парша яблуні і груші, борошниста роса, плодова гниль, моніліоз**.

Розвиток хвороб та чисельність шкідників плодових культур буде залежати від погодних умов, своєчасності та якості проведення захисних заходів.

Крім того, при проведенні захисних заходів протягом сезону необхідно використовувати препарати різного характеру дії, що дозволить зберегти їхню високу ефективність та уникнути розвитку резистентності: Скор 250 ЕС, к.е. (0,15-0,2 л/га), Топаз 100 ЕС, к.е. (0,3-0,4 л/га), препарати міді та інші.

Постійний моніторинг фітосанітарного стану плодових насаджень дасть можливість своєчасно провести захисні заходи та зберегти врожай. Особливу увагу слід звернути на старі, занедбані сади, які є місцями резервації багатьох шкідників та хвороб.

Хімічні обробки необхідно здійснювати тільки після належного обстеження посівів і визначення доцільності захисту рослин, що є пріоритетним принципом державної політики у сфері захисту сільськогосподарських культур.

За консультаціями з питань захисту посівів можна звертатися до спеціалістів управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Запорізькій області за адресою: м. Запоріжжя, проспект Маяковського, 20а., тел. (061)2397320.